VALITSUSE KAKS AASTAT

Võtame kokku ametist lahkuva valitsuse ajal Eesti elus muutunu. Kuidas on Res Publica seni täitnud oma valimislubadusi? Lk 4-5

VÕITLUS KORRUPTSIOONIGA VIIS AMETIST

Mis on need salapärased mõõdikud, mida kasutavad teised riigid, ent mille plaanimine viis Ken-Marti Vaheri umbusalduseni? Lk. 3

RES PUBLICA AJALEHT NUMBER 30, 12. APRILL 2005

Vabariik

Uus koalitsioon lubab valijatele roosamannat

Siim Männik
siim.mannik@respublica.ee

Res Publica juhtpoliitikud leiavad, et Reformi- ja Keskerakonna ning Rahvaliidu koalitsiooni ilusad lubadused ei ulatu kaugemale järgmistest valimistest ja muudavad nii küsitavaks Eesti stabiilse arengu jätkumise.

„Uus võimulepe on paljuski tehtud riigi tuleviku ja tööinimese arvelt," tõdes eksrahandusminister Taavi Veskimägi. „Kulude kasvatamise pool on uues koalitsioonileppes küll väga hästi esindatud, aga mille arvelt kokku hoitakse või milliseid makse tõstetakse, seda ei ole seni välja öeldud. Kardan, et kõigi väljakäidud lubaduste realiseerimine ei ole mõeldav, ilma et tuleks loobuda senistest põhimõtetest – eelarvetasakaalust, maksukoormuse kasvu pidurdamisest ja valmisolekust võtta kasutusele Euroopa ühisraha euro," oli ta murelik.

Pensioniga hing kinni

Samuti oli Veskimägi kriitiline uue koalitsiooni pensionitõusukava suhtes, mis kümne aastaga viib pensionikassa 11 miljardi krooniga sügavale miinusesse.

Poliitiline kokkulepe sätestab küll kiire pensionitõusu järgmiseks aastaks, aga pensionärid sellest ei võida, sest sellega tõmmatakse pensionikassal hing kinni, rääkis Veskimägi. „Nii ei ole võimalik järgmistel aastatel pensione tõsta ning lisaks tuleb nende väljamaksmiseks hakata laenu võtma. Iga laen tuleb aga kunagi tagasi maksta." Arvestades, et rahvastik vananeb ja tööl käivaid inimesi jääb järjest vähemaks, ei ole selline mudel jätkusuutlik.

Res Publica fraktsiooni aseesimees Indrek Raudne ütles uut koalitsioonilepet kommenteerides, et selles puudub pikem vaade Eesti tulevikule. „Sealt ei paista mingit visiooni, millises suunas soovitakse Eestit viia ja millist tulevikku meie riigile tahetakse. Pool sellest dokumendist keskendub riigi rahakoti tühjakspigistamisele ja teine pool pakub ümmargust juttu „tõhustamisest", „parendamisest" või „lihtsustamisest"," ütles ta.

Kogu Res Publica valitsusdelegatsioon jäi ühele pildile 2003. aasta üldkogul: sotsiaalminister Marko Pomerants, haridus- ja teadusminister Toivo Maimets, peaminister Juhan Parts, rahandusminister Taavi Veskimägi, justiitsminister Ken-Marti Vaher ning 2003. aasta aprillist oktoobrini rahandusministri ametis olnud Tõnis Palts.

Foto: Jaak Nilson

SENINE VALITSUS	UUS VALITSUS
• hoidis riigi kulud tuludega tasakaalus	• peab kulukate lubaduste täitmiseks ilmselt laenu võtma
• tõstis pensione nii palju kui riigi rahakott lubas	• lubab järsemat pensionitõusu, mille jaoks riigil raha ei ole
• lõpetas poliitilised rahaeraldused koolidele	• toob ilmselt tagasi riigieelarve ridadelt poliitilise raha jagamise

Raudse sõnul on ta murelik, et nüüd riiki suurte lubadustega miinusesse ei viidaks. „Juhan Partsi valitsus hoidis kinni tasakaalus eelarve põhimõttest, et riik ei tohi elada üle oma võimete, sest see tähendaks elamist tulevaste põlvede arvelt. Uue koalitsiooni lubadused ja jutud vajadusel riigi võlakirjade emiteerimisest panevad selle põhimõtte jätkamises juba kahtlema. Jutt, et küll kõige jaoks raha leitakse, ei mõju suurte kulukate lubaduste kõrval kuigi veenvalt," ütles Raudne.

Tugev opositsioon

Fraktsiooni esimees Siim Kiisler ütleb, et Res Publica eelistus oleks olnud osaleda uues paremjõudude koalitsioonis. Et aga need läbirääkimised jäid osalt Isamaaliidu peataoleku, osalt Reformierakonna kärsituse tõttu katki juba enne kui jõudsid õieti alata, on meie eesmärk nüüd luua tugev koostöövõimeline opositsioon.

„Keskerakond ainsa valitsusest välja jäänud suurema erakonnana senist opositsiooni kokku siduda ei suutnudki. Riigikogu hääletusi vaadates poleks opositsiooni koosseisu olnud võimalik äragi arvata. Usun ja loodan, et meie saame sellega hakkama. Tekkiva koalitsiooni lubadusi ja väljapakutavat isikkoosseisu vaadates on selge, et konstruktiivse kriitiku rollis tööst puudu ei tule," sõnas Kiisler, kes aga ise seoses valitsuse vahetusega peab Riigikogust lahkuma.

Nimelt naasevad valitsusest Riigikokku Juhan Parts, Marko Pomerants ja Taavi Veskimägi, Ken-Marti Vaher on parlamendi liige juba märtsi lõpust. Lisaks Kiislerile lahkuvad ministrite asendusliikmed Anti Tammeoks ja Andres Kork. Vaherile vabastas koha Ago-Endrik Kerge.

Toivo Maimets Riigikogu valimistel ei kandideerinud, tema jätkab Tartu Ülikooli professorina.

Üldkogu tuleb kevadel

Piirkondade soovil toimub Res Publica üldkogu tänavu sügise asemel mai lõpus, täpse kuupäeva ja koha otsustab 7. mail kogunev volikogu.

„Seoses kujunenud ebastabiilse poliitilise olukorraga ning lähenevate kohalike valimistega" tegi esimesena ettepaneku üldkogu kokkukutsumiseks Põlva piirkond. Ettepanekut on toetanud veel mitmed piirkondade üldkogud, samuti erakonna 36 omavalitsusjuhti ning eestseisus.

Vastavalt põhikirjale peab üldkogust liikmetele ette teatama 21 päeva, seega võiks tõenäoline üldkogu toimumise kuupäev olla 28. mai.

Üldkogul toimuvad kõik põhikirjas ette nähtud protseduurid, sh. erakonna esimehe ja teiste juhtorganite valimised.

Tänases „Vabariigis" 7. küljel ilmuvas intervjuus vastab Juhan Parts, et on veel vara öelda, kas ta kandideerib neljandat korda erakonna esimeheks. „Minu isikut puudutavad küsimused on erakonna edasise arengu kõrval kindlasti teisejärgulised, aga mõtlen, pean sõpradega aru ja langetan otsuse varsti," ütles ta.

Haapsalu linnapea Teet Kallasvee sõnul peaks erakonna maine KOV-valimiste eel saavutama taseme, kus kohapeal ei jäetaks meie kandidaatide poolt hääletamata Res Publica kehva imidzhi pärast.

Urmo Kübar

Viimane üldkogu toimus mullu septembris Rakveres, uus tuleb piirkondade soovil veel enne aasta möödumist.

Foto: Erik Riikoja

187 PÄEVA VALIMISTENI

Viimsi RP võitleb linnastumise vastu

RP Viimsi osakond on võtnud endale südameasjaks võidelda viimased 9 aastat Reformierakonna juhtimisel tegutsenud vallavalitsuse viljeletud kiire linnastumisega, mis halvendab viimsilaste elu- ja looduskeskkonda ning vähendab siinse kinnisvara väärtust.

Reformierakonna piirkonna viimane üldkogu otsustas, et soovib pidurdada senist kiiret ehitustegevust Viimsis. Selle otsusega avaldati sisuliselt umbusaldust oma esindajate senisele tegevusele, sest aastate jooksul on just nemad ajanud kiire elamuehituse poliitikat.

Märtsi lõpus said Haabneeme elanikud postkasti RP Viimsi osakonna üleskutse „Peatage Viimsi ülelinnastumine!“ Selles selgitasime viimsilastele, et kinnisvaraarendus meie vallas jätab tagaplaanile valla elaniku, looduskeskkonna säästva arengu, miljööväärtuslikkuse.

Oleme kohtunud enamiku Viimsis esindatud erakondade juhatustega. Mure valla elu- ja looduskeskkonna pärast ei ole ühelegi tõeliselt tulevikule mõtlevale erakonnale võõras. Ühiselt ja üheselt taunitakse praeguse vallavalitsuse tegevust või tegevusetust valla juhtimisel.

Tänaseks on elanikelt meie algatusele laekunud palju positiivset tagasisidet. Veelgi olulisem valla jaoks on see, et volikogu peatas planeeringute algatamise uute elamualade loomiseks.

Toivo Kratt
RP Viimsi osakonna juhataja

Paide vajab värsket verd

Paides on aegade hämarusest võimul olnud Reformierakond. Enamik linnaasutuste juhte on reformikad, nende käes on ka enamik nõu- ja hoolekogusid.

Reformikast linnapea Tõnis Kõivu ajal said alguse mitmed kriminaalasjad linna varaga ümberkäimise pärast linnavalitsuses, vargused lastekodulaste tagant (sh. 161 000 krooni vargus linna pearaamatupidaja poolt), segadused linna auto kasutamisega jne. Pidev surve RP fraktsiooni poolt viis linnapea tagasiastumiseni mullu aprillis.

Tegime siis koostööpakkumise Keskerakonnale, kuid tulemuseta. Ilmselt oli neil soov vahepeal saadud tasulistest nõukogu-kohtadest kinni hoida olulisem muudatustest linna juhtimisel.

Reformierakonna uus linnapea Indrek Kivimäe oli koostöövalmim, kuid kõige olulisem, vastutustundlik ja nõudlik juhtimine jäi ikka olemata. Tulemus: kadunud 1,5 miljonit krooni Paide Ühisgümnaasiumist. Valmistasime ette umbusaldusavalduse linnavalitsusele. Pärast RP kirjutist kohalikus lehes langetas lahkumisotsuse ka see linnapea, süüdistades selles peaasjalikult meid. Igati suur ”au” 6-liikmelisele fraktsioonile: ühe aastaga kaks linnapead ametist lahti.

Tegime läbirääkimiste ettepaneku Keskerakonnale, kuid saime taas eitava vastuse. Nüüdseks on Reformi- ja Keskerakond teatanud soovist „suurendada vastutust“ – teha poliitiline linnavalitsus. Sellesse kuulub 2 Reformi- ja 2 Keskerakonna liiget ning uus reformikast linnapea.

Meie plaan on valmistuda sügisesteks valimisteks ja tulla välja tugevate isikutega just linnajuhtimise tasandil. Loodame siin, et riiklikul tasandil ei keerata RP juhtide poolt meile mõnda käkki kaela, mille tõttu me siin hääli kaotame. Loodame, et tasakaalukas tegutsemine igal tasandil meie liikmete poolt saab meie jaoks uue poliitika tõeliseks lipukirjaks ja võimaldab meil ka oma töö vilju maitsta.

Tarmo Alt
Paide linnavolikogu RP fraktsiooni esimees

Noored aktiveeruvad

RP Noored Konservatiivid (endine Juventus) on kevadel osalenud messidel Võrus, Tartus ja Pärnus, eestseisuse liikmed on külastanud klubisid ning arutanud kohalikeks valimisteks valmistumist.

11. märtsil asutati NK Võru klubi, sellega liitunud noored tegid ka avalduse, kus kritiseerisid linna juhtimist ja linnaametnike sundparteistamist. Klubi juhiks valiti Kairi Juhkam.

Kevadpühade eel kogunesid Tartu, Valga ja Võru klubide noored Otepääle Sokka turismitallu seminarile. Koos õpiti tundma poliitilisi ideoloogiaid, räägiti eesmärkidest kohalikel valimistel ning arutati veel pärast südaööd Indrek Raudsega olukorda riigis.

Mihkel Kübar
NK Tartu klubi esimees

Noorte Konservatiivide Tartu klubi liige Jürgen Aosaar suhtlemas huvilistega märtsis toimunud Pärnu noorte infomessil.

Foto: Kristjan Vanaselja

Järvamaa piirkonna esimees Tiina Oraste sõnul toimis Juhan Parts valitsust lõpetades õigesti, sest koostöö oli asendunud vastastikuse ärategemis-sooviga.

Foto: Katrin Ainsoo

Liikmed eelistasid paremliitu

Urmo Kübar
urmo.kybar@respublica.ee

Enamik „Vabariigi“ küsitlusele vastanud poolest tuhandest Res Publica liikmest pidas erakonnale parimaks parempoolsetest erakondadest koosnevat valitsusliitu.

Koalitsiooni Reformierakonna ja Isamaaliiduga eelistanuks 57% eelmisel nädalal Internetis küsitlusele vastanutest, tegelikult tekkivat koalitsiooni pidas Res Publicale kasulikemaks kõigest 8%.

„Vabariik“ küsis enne „küüslaugukoalitsiooni“ kõneluste algust arvamusi valitsuse tagasiastumise kohta ka neilt piirkonnajuhtidelt, kes ei kuulu Riigikogusse. Küsitlusest jäid kõrvale Valga- ja Põlvamaa piirkonnad, kus uut esimeest ei olnud selleks ajaks veel valitud.

Narva piirkonna esimees Nikolai Golubev ütles, et toetab Partsi otsust valitsusega tagasi astuda 100%. „Kui partnerid avaldavad sulle umbusaldust, ei ole see valitsus enam töövõimeline,“ ütles ta. „Teiseks oli põhjus umbusaldamiseks täiesti sobimatu. See ei lähe, et minister algatab võitluse narko- ja korruptsioonihüdra pea maha raiumiseks ja ta selle eest tagandatakse.“

Koostöö-kapital lõppes

Ka enamik teisi piirkonnajuhte leidis, et valitsus oli koostöövõimalused ammendanud. „Asjaga oli isegi pikalt venitatud, oli juba ammu näha, et Reformierakond otsib aina võimalusi, kuidas dikteerida. Niimoodi jätkamine oleks meile ainult kahju toonud,“ ütles Harju piirkonna esimees Rein Riga.

„Juhtunuks see paar nädalat hiljem või varem, aga sügiseni see koalitsioon koos poleks püsinud,“ lisas Järvamaa piirkonna juht Tiina Oraste.

Lääne-Virumaa piirkonna juhi Anne Nõgu ning Viljandimaa esimehe Alar Karu sõnul pidanuks Res Publica valitsuse jätkamise nimel siiski järele andma ja vajadusel justiitsministri välja vahetama. „Jätta pooleli kõik see, mis algatatud, mida oleme pühenunult toetanud – see on meie poliitilise kapitali raiskamine,“ ütles Nõgu, kellele teeb nüüd enim muret haridusreformi tulevik.

Põhjustena, miks koostöö hääbus, nimetasid esimehed ilmavaatelisi erinevusi, suutmatust pingeid varakult lahendada, oma soovide seadmist jäigalt esiplaanile, vastastikuseid solvumisi ja partnerite kättemaksusoovi ametist vabastatud välisminister Kristiina Ojulandi eest.

„Reformierakond oli kõrgi ja võimuka suhtumisega, et rikaste parteile on rohkem lubatud – näeme kohalikul tasandil pidevalt suhtumist „meie teame kõige paremini“ ning paistab, et Andrus Ansip viis selle suhtumise kaasa ka riigi tasandile,“ ütles Tartu piirkonna esimees Hannes Tamme.

Tuleviku osas oli ka piirkonnajuhtide seas eelistatum variant paremjõudude koalitsioon, ehkki mitmed märkisid, et koostöö Reformierakonnaga olnuks valitsuse lagunemise pärast problemaatiline. Ometi rõhutas mitu esimeest, et koostööd ei tohiks ette välistada kellegagi.

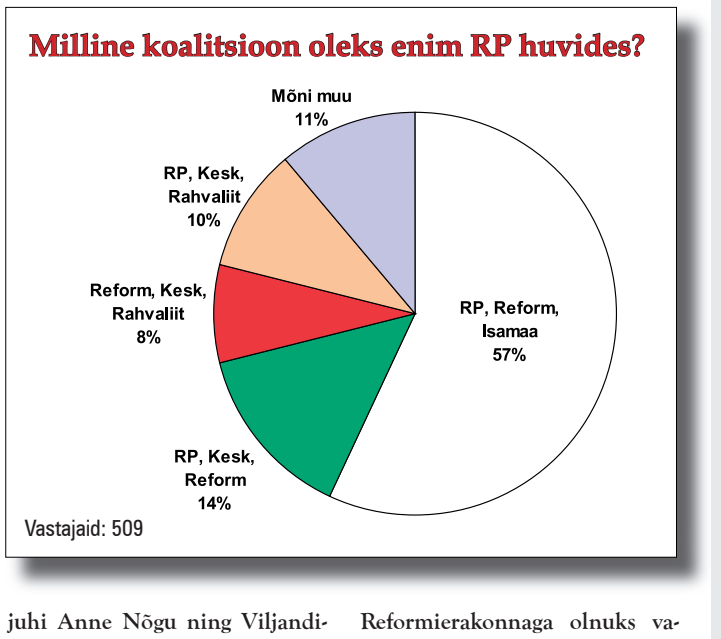

Välistada välistamist

„Peame arvestama, et Keskerakond ja Reformierakond ei kao kuhugi, kui neid üksteise järel välistame, tuleks meil lõpuks ära kolida, kui tahame poliitikat teha, sest ei olekski enam võimalikke partnereid,“ märkis Läänemaa piirkonda juhtiv Teet Kallasvee. Anne Nõgu lisas, et partnerite välistamine on märk madalast poliitilisest kultuurist. „Sõditud ja tülitsetud on valijate jaoks juba liiga palju,“ ütles ka Alar Karu.

Opositsiooni pidasid eelistatud variandiks üksikud piirkonnajuhid, näiteks Hannes Tamme. „Ükski koalitsioonivariant ei oleks meile mugav. Ei usu, et seniste partneritega probleemid järsku laheneksid, koostööst Keskerakonnaga ei saaks aga aru valijad ega liikmed. Kasulikum oleks opositsioonis kapitali koguda ja veidi puhata kahest aastast valitsusvastutusest, mida me sugugi halvasti kandnud pole.“

LÜHIDALT

Naiskogu tähtsustas lastehoidu

Märtsi algul kogunenud RP Naiskogu üldkogu võttis vastu avalduse, milles kutsus kohalikke omavalitsusi lasteaia pearaha ulatuses toetama ka neid vanemaid, kelle lapsed lasteaias ei käi.

Samuti leidis Naiskogu, et vanemahüvitise maksmise perioodi tuleks pikendada 18 kuuni ning kutsus üles pöörama rohkem tähelepanu perevägivallale. Viimaseks pakuti välja alaealise peksmise muutmist kriminaalkuriteoks ning naiste turvakodude võrgustiku väljaarendamist.

Uude juhatusse valiti Marleen Taremaa, Triin Lumi, Silve Liibert, **Sirje Potisepp** (pildil), Helve Nõmm, Riina Kütt ning Piret Maasik, kellest esinaiseks valiti Põhja-Tallinna linnaosavanem Potisepp.

Nõval RP vallavanem

Märtsis täienesid RP vallavanemate read, kui Nõva vallavolikogu Läänemaal avaldas umbusaldust senisele vanemale ning valis tema asemele Aivar Oruste.

Umbusalduse põhjuseks oli valla arengu seismajäämine ning koostöö puudumine. Väikevald Nõva on tähelepanuväärne selle poolest, et 2002 kandideeris seal vaid üks nimekiri ning volikogus pole seega opositsiooni.

Noored odava bussipileti eest

Noorte Konservatiivide Tartu klubi alustas allkirjade kogumist soodsama bussisõidu võimaldamiseks õpilastele ja tudengitele.

Kui näiteks Tallinnas maksab linnaliini bussipilet õpilastele 5 krooni, siis Tartus sooduspiletit pole ja kõik peavad maksma võrdselt 10 krooni. „Leiame, et linn ei pööra piisavalt tähelepanu sellele väikesele, kuid noorte jaoks tähtsale probleemile,“ ütles klubi esimees **Mihkel Kübar** (pildil).

Esimeste päevadega on kogutud u. 450 allkirja, aktsiooniga on liitunud juba ka Tartu Õpilasomavalituste Liit ning põllumajandusülikooli ja meditsioonikooli esindus.

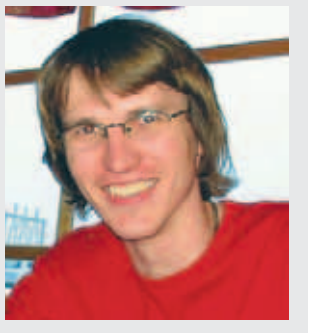

SARNASED TULEMUSMÕÕDIKUD KASUTUSEL SOOMES, HOLLANDIS JA MUJAL

Võitlus korruptsiooniga viis Ken-Marti Vaheri ametist

Siim Männik
siim.mannik@respublica.ee

Valitsuse lagunemiseni viinud poliitilise kambakähmluse ettekäändeks oli tööversioon eesmärkidest, mida narkokuritegevuse ja korruptsiooni vastases võitluses tuleks 2005. aastal saavutada.

Justiits- ja siseministeeriumi ametnike koostöös sündinud dokumendis on paika pandud, kui paljude narko- ja korruptsioonikuritegudega politsei, prokuratuur, kaitsepolitsei ning maksu- ja tolliamet sellel aastal tegeleda jõuaksid. Et nende kuritegude vastu võitlemisega tegelevad eri ametkonnad, on koostöö plaanimine edu saavutamise eeltingimus.

Justiitsministri nõunik Jüri Raatma selgitab, et töödokumendi aluseks olid mullu justiits- ja siseministri vahel kokku lepitud prioriteedid. Kahe ministeeriumi esindajate kohtumistel tänavu veebruaris lepiti ka kokku, et nn. mõõdikud on prognoosid, mille täitmata jätmine ei too kellelegi kaasa vallandamist ega muid karistusi. Samuti leppisid justiits- ja siseametnikud kokku, et konkreetsed arvud pakuvad välja politsei ja prokuratuur koos, hinnates oma suutlikkust, ütles Raatma.

Eeskujud Läänest

10. märtsi ajalehes Sakala ilmunud intervjuu prefekt Aivar Otsaltiga käivitas aga poliitilise lavastuse, mis viis justiitsministri umbusaldamiseni ja valitsuse tagasiastumiseni.

Otsalti lause „Meile on ette antud tööplaan, et omavalitsustest tuleb mingi arv inimesi kohtu ette saata" sai aluseks veel samal õhtul justiitministrile saadetud avalikule kirjale, millele kirjutasid alla kõikide parlamendiparteide esindajad peale Res Publica.

Ehkki kirjas esitati justiitsministrile rida küsimusi, ei olnud see veel adressaadinigi jõudnud, kui Reformierakonna juhatus tegi juba järgmisel päeval avalduse, soovides ministri tagasiastumist. Samasisulise kommentaari andis ka teise koalitsioonipartneri, Rahvaliidu esimees Villu Reiljan. Rahvaliitu kuuluv siseminister Margus Leivo väitis samal ajal, et pole narko- ja korruptsioonivastase võitluse eesmärkidest teadlik.

Ken-Marti Vaheri sõnul ei ole töömahtude plaanimine uudne ei maailmas ega Eestis ning teisiti ei olegi varjatud kuritegevuse vastases võitluses tulemusi saavutada. „Samalaadseid eesmärke seatakse näiteks Soomes, Suurbritannias, Hollandis ja mujal. Eestis sai kohtusse saadetavate kriminaalasjade arvu plaanimine alguse 2001. aastal rahandusminister Siim Kallase ajal tolliametis. Ainus erinevus on see, et ühes plaanitakse kätte saada salakaubavedajaid ja maksupettureid, teises narkokaupmehi ja korruptante," tõdes ta.

Toetus Vaherile

Poliitikud jõudsid juba esimestes kommentaarides kasutada kuritegevuse vastase võitluse kava kohta sõnu „stalinistlik" ja „repressioonid". Samas asusid nende sõnade tõelist tähendust teadvad Endiste poliitvangide liit, Memento ning Murtud Rukkilille ühing Vaherit toetama.

Valitsuse kuritegevusevastase võitluse võrdlemine Nõukogude Liidu aegsete inimsusevastaste kuritegudega devalveerib tänaseni kestvat mälestust meie rahva kannatustest, ütles Murtud Rukkilille ühingu esimees Enno Uibo.

Samuti toetas Vaherit avaliku pöördumisega grupp kultuuritegelasi: muusikapedagoog Ave Kumpas, muusik Taivo Niitvägi, dirigent Hirvo Surva, lavastaja Ago-Endrik Kerge, kirikuõpetaja Arne Hiob, fotograaf Tiit Veermäe, helilooja Sven Grünberg, orientalist Linnart Mäll ja filmire issöör Andres Sööt.

Ka 27 aastat FBI-s töötanud ning praegu Eesti politseid nõustav Bill Moschella ei näinud kuritegevuse vastase võitluse plaanimises midagi halba. "See on USA-s aktsepteeritud töötamisvorm, sest näitab, mida valitsus ja agentuur soovivad saavutada," rääkis ta. "Ainult nii saab tulevikku planeerida. Samas on selge, et need arvud pole kivisse raiutud. Kui need ei tule täis, peab analüüsima põhjust ja seejärel tööd tõhustama," ütles ta.

Kodanikualgatuse korras püsti pandud korruptsioonivastast võitlust toetaval veebilehel andis oma allkirja Vaheri toetuseks mõne päevaga ligi 600 inimest. Paljud väljendasid oma toetust ka otse Vaherile saadetud kirjades.

Hoolimata justiitsministri selgitustest ei tahtnud oponendid enam oma mängu muuta ning see jõudis oma loogilise lõpuni 21. märtsil, kui 54 Riigikogu liiget hääletas justiitsministri umbusaldamise poolt. Peaminister Juhan Parts oli varem teatanud, et ta ei kavatse poliitilisele väljapressimisele alluda ning Vaheri umbusaldamine tähendab senise koalitsiooni lõppu. Pärast umbusaldushääletust tegigi peaminister avalduse, milles nentis, et selle valitsuse aeg on ümber.

Korruptsioonivastase võitluse plaane tutvustas Ken-Marti Vaher ka erakonna üldkogul sügisel Rakveres. Foto: Erik Riikoja

1 KÜSIMUS

Miks on vajalik numbriliste eesmärkide seadmine kuritegevuse vastases võitluses? Miks ei võiks lihtsalt lähtuda põhimõttest „tegeleme kõigi kuritegudega, mis toime pannakse"?

Ken-Marti Vaher

Umbmääraselt kokkulepitud eesmärgid jäävad lihtsalt sõnadeks. Politsei võimekust korruptsioonikuritegusid uurida on vaja oluliselt tõsta ja konkreetsete töömahtude kokkuleppimine on selle eelduseks. Kuigi pea kõikide poliitikute sõnavarasse on läbi aegade kuulunud võitlus korruptsiooniga, on saavutatud seni hämmatult vähe olukorras, kus iga neljas inimene Eestis on kokku puutunud korruptsiooniga.
Minu soov on liikuda sõnadelt tegudele ja saavutada selle organiseeritud kuritegevuse liigi vastu võitlemisel ka tegelikke tulemusi. Eesmärkide näol ei ole tegemist mingite vangistamisplaanide või muu õigusriiki sobimatuga. Ausal kodanikul ei ole midagi karta. Ma ei saa aga leppida mitmete poliitikute suhtumisega korruptantidesse kui kurjategijate eliiti, kellesse tuleb suhtuda teistega võrreldes aupaklikumalt ning kelle tabamiseks ei ole sobilik rakendada maailmas üldlevinud meetodeid.

LÜHIDALT

Elatisraha saab välja nõuda ka aasta hiljem

Riigikogu võttis vastu **Reet Roosi** (pildil) algatatud perekonnaseaduse muudatuse, mis võimaldab alates 1. juunist elatisraha ehk alimente kohtu kaudu välja nõuda ka aasta tagantjärele.

Reet Roos seletas, et seadusemuudatus annab naisele kindlustunde sõlmida alul lapse isaga suusõnaline kokkulepe lapse ülalpidamiseks, ning kui see ei toimi, saab ta hiljem kohtu kaudu nõutada elatist ka kaotatud aja eest.

Üksikemale riigi poolt suurema toe pakkumine ja alimentide sissenõudmise lihtsustamine oli ka üks kümnest peamisest Res Publica lubadusest 2003. aasta Riigikogu valimistel. Lisaks elatisraha sissenõudmise lihtsustumisele on valitsus tõstnud elatisraha miinimumsumma kahekordseks.

Eesti lipp sai uue seaduse

Ühegi vastuhääleta kiitis 71 Riigikogu liiget heaks uue Eesti lipu seaduse, mis muudab lipu kasutamise senisest vabamaks, vähendades keelde ja regulatsioone.

Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees Urmas Reinsalu ütleb, et uus seadus toob põhimõttelise muudatuse – kui seni oli lipupäevadel sinimustvalge heiskamine igale majale kohustus, siis nüüdsest on see iga kodaniku õigus. Uue seaduse järgi on aastas kolm kohustuslikku lipupäeva: Iseseisvuspäeval - 24. veebruaril, võidupühal - 23. juunil ja taasisesesvumispäeval – 20. augustil.

Koolidel hakkavad selle aasta septembrist lipud lehvima igal koolipäeval, ka riigi- ja omavalitsusasutustel peab lipp lehvima alaliselt.

Res Publica alustas Tallinnas koostööd Keskerakonnaga

Siim Männik
siim.mannik@respublica.ee

Reformierakonna soovimatus linnajuhtimisel konstruktiivset koostööd teha viis Tallinnas Res Publica võimuliiduni Keskerakonnaga.

Veebruaris oli selge, et Reformipartei hääbuv koostöötahe ning soovimatus astuda reaalseid samme korralageduse lõpetamiseks pealinnas ei jäta muud valikut, kui alustada paralleelselt konsultatsioone ka Keskerakonnaga.

Ehkki piirkonna juhatus otsustas anda Reformierakonnale veel ühe võimaluse, ilmnes tegeliku koostöövaimu puudumine seejärel juba esimeste päevade jooksul. See sundis Res Publica Tallinna piirkonda pöörduma taas Keskerakonna poole. Linnapea Tõnis Paltsu sõnul käitus Res Publica arvestades, et koalitsioonileppe lisa allakirjutamine on Reformierakonna poolt ainult pettemanööver.

„Me tegutsesime vastavalt saadud signaalile, et Reformierakonnal on plaan meid Tallinnas Keskerakonna vastu vahetada. Seda kinnitas ka samal ajal Toompeal käivitunud tants justiitsministri umbusaldamise ümber," sõnas Palts.

Et olulisemas küsimused olid juba varem paika vaieldud, kulges läbirääkimiste lõpp kiiresti. 15. märtsil sai allkirjad Res Publica ja Keskerakonna koostöölepe Tallinnas.

Linnavolikogu RP fraktsiooni esimees **Andres Kork** (pildil) ütles, et linna on võimatu valitseda, kui üks partneritest kuritarvitab süstemaatiliselt võimalust blokeerida otsuste tegemine. Korgi sõnul pidurdas Reformierakond oluliste asjade korda seadmist, samal ajal kui avalikkuse etteheide selle eest langes linnapeale.

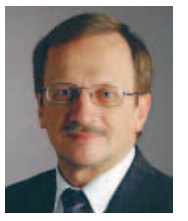

Võimuvahetust jälgides tekib küsimus - sügisel võimu võttes vastandusime just Keskerakonnale, nagu ka viimastel valimistel. Kuidas need vastuolud nüüd haihtunud olid? Paltsu nõunik Jaano Martin Ots kinnitab, et keskerakondlased on pragmaatilised inimesed, kes on vajadusel võimelised partneri huve arvestavateks kompromissideks. „Keerulises poliitilises olukorras võib konstruktiivne vaherahu vaenlasega osutuda pikas perspektiivis tulemuslikumaks kui konfliktides ja rivaalitsemistes vaevlev vennaskond," selgitas ta.

Ots lisas, et Edgar Savisaarega läbi rääkides pidas piirkonna juhatus kogu aeg silmas meie põhiväärtusi. „Sallimatus korruptsiooni suhtes, hariduse ning teedeehituse finantseerimise suurendamine, linna raha eest tehtava parteipropaganda lõpetamine. Neid põhimõtteid ja oma väärtusi ei seadnud me kordagi kauplemise objektiks," ütles Jaano Martin Ots.

Sügisel koalitsiooni asudes seatud eesmärgid on Paltsu sõnul tänaseks pea saavutatud. „Koole remonditakse rohkem kui kunagi varem, tee-ehitusse investeeritakse üle kahe korra rohkem kui eelnevatel aastatel. Haridusse, huvialategevusse ja sporti on suunatud kümneid miljoneid kroone täiendavat pearaha," rääkis Palts.

Koalitsioonileppe kiitis heaks ka laupäeval kogunenud Tallinna piirkonna üldkogu.

Uus liit tõi Res Publicale lisaks linnaplaneerimise eest vastutava abilinnapea koha, millele asus senine Volta juhatuse esimees Aivar Reivik. Ettevõtlusealaseks abilinnapeaks sai tagasi astunud Kaupo Reede asemel ettevõtja Toivo Promm.

Samuti lisandusid meile Kristiine ning Nõmme linnaosavanemate kohad, nendeks said vastavalt endine jutsiitsministri nõunik Katrin Leosk ning piirkonna juhatuse liige Erik Sandla.

Kuidas hinnata Partsi valitsust?

Lauri Tankler
lauri.tankler@respublica.ee

Kui Juhan Parts tagasi astus, hindas ta oma valitsuse tegevust koolipoisi tubli kolmega. Tema hinnangul suutis viimased kaks aastat võimul olnud valitsus saavutada seda, mida sageli peetakse võimatuks: majandus ja sotsiaalne turvalisus kasvasid korraga.

Mida arvavad selle valitsuse tehtust aga teised?

Tallinna Ülikooli rektor Mati Heidmetsa sõnul oli tegemist noore ja innuka valitsusega, mille puhul oli ainsaks tagasilöögiks kogemuste puudus. "Ülejärgmine Res Publica valitsus on kindlasti sisukam," ütles ta.

Heidmets hindab valitsuse tegevust kõrgharidusmaastikul plusside ja miinuste loetlemisega: plussideks toob ta uue kõrgharidusstrateegia, kus on sees mitmeid sisukaid ideid õppeasutuste litsentseerimise ja näiteks tulemuslepingute näol. Strateegia puhul on tema arvates samas kõige suurem oht, et valitsuse vahetusega tegevus vaibub.

Heidmets kiidab ka algatust minna ülikoolide rahastamises üle korrale, kus riikliku koolitustellimuse rahale lisatakse investeeringuraha. Samas loeb ta miinuseks valitsuse ebajärjekindlaid otsuseid investeeringuotsuste tegemisel.

Kõige olulisemaks teoks kõrgharidusmaastikul loeb Heidmets Tallinna Ülikooli loomist. "Kui 15 aastat on sellest räägitud, siis Partsi valitsus tegi selle ära. Usun, et tegu on selle valitsuse otsustest ühe kõige ajaloolisemaga," arvas ta.

Head algatused hariduses

Algatusi hariduspoliitikas hindas kõrgelt ka Eesti Koolijuhtide Liidu esimees Martin Kaasik, kes nentis samas, et nende elluviimisel tekkisid tõsised takerdumised. "Muutusi hariduspoliitikas oli ammu vaja," ütles ta, tuues näiteks üldhariduse kolme olulise põhitala ülevaatamise, milleks on rahastamine, õppekavad ja järelvalve.

Kaasiku sõnul läks kõige paremini korda järelvalve ümberkorraldamine, seda hoolimata maavalitsuste vastavate osakondade vastuseisust. "Kogu selle ettevalmistamise protsess oli hästi kavandatud," arvas ta.

Paljud hariduspoliitika algatused takerdusid tema arvates selle taha, et väga palju taheti korraga ära teha. Seetõttu oli aga kõikidel vastastel võimalus rääkida mingist ühest detailist ja kogu protsessi aeglustada.

Kaasik ise on vastu sellele, et koolide investeeringuteraha anti riikliku aktsiaseltsi kätte ja mainib, et valitsuse hariduspoliitikas oli ka tema jaoks kahtlaseid kohti. "Alustati küll kõige kompetentsemalt," ütleb ta. "Kardan, et järgmine valitsus nullib kogu algatuse ja üldhariduses minnakse tagasi kahe aasta tagusesse punkti. Neid jõude on praegu küll, kes nii tahaks haridusele läheneda."

Tegeldi olulisega

Selle valitsuse ajal hakati ka aktiivselt tegelema paljulapseliste perede probleemidega, mille tagajärjel nüüd saavad nii eraldi vanemahüvitist kui kvartaalset lisatoetust suured pered.

"Väga meeldiv on see, et selle probleemiga hakati üldse tegelema," rääkis Eesti Lasterikaste Perede Liidu president Kalmer Hütt, kelle sõnul oli sellest enne tulemusetult räägitud pikka aega erinevate valitsustega. "Seitsmeja rohkemalapseliste perede jaoks on pilt nüüd päris hea."

Samas on tema hinnangul vaja järgmisena tegeleda viie ja kuue lapsega peredega. Vastavalt kokkuleppele sotsiaaministeeriumiga hakkavadki järgmisest aastast ka need pered saama samu soodustusi, mis suuremad juba saavad.

Hütti arvates läks elu paljudele peredele keerulisemaks seetõttu, et sellest aastast arvestatakse lastetoetus toimetulekupiiri hulka ning 4-6 lapsega pered ei ole seni suurt midagi võitnud.

Hea koostöö

Hea koostöö poolest peab lahkuvast valitsusest lugu ka õigusvastaselt repressiooniteitute ühenduse "Memento" esimees Endel Palmiste. Enne Riigikogu valimisi leppisid Memento ja Res Publica kokku koostööpunktides, mis ka koalitsioonileppesse läksid.

Kaks olulist tegu, mis Palmiste välja tõi, olid juriidilise komisjoni moodustamine repressioonide uurimiseks ning repressiooniteitute seadus. Näiteks saavad selle seaduse alusel samu soodustusi repressiooniteitutega ka Siberi vangilaagrites sündinud inimesed.

"Koostöö on olnud meil väga hea, hindaksin seda 5- või 4+ga," ütles Palmiste. "Ma lihtsalt ei tea, milline oleks "viiega" hinnatav koostöö."

Varju jäänud algatus

Peaministri ja valitsuse tulevikku suunatud programmid on jäänud aga tihtipeale avalikkuse ja meedia tähelepanu alt kõrvale. Samas hindab Mati Heidmets kõrgelt programmi "Eesti edu 2014". "Mitte ehk isegi niivõrd selle sisu kui mõtteviisi pärast," sõnas ta. "Mida Eesti lausa dramaatiliselt vajab, on pilk ettepoole, arutelu teemal, kuhu ja kuidas läheme."

Heidmets avaldas samas muret, et see programm ei ole leidnud edasiarendust: "Ma usun, et järgmistest valitsustest on edukad just need, kes panustavad tuleviku teemadele."

Lõpp-vaatus: ministrid Ken-Marti Vaher, Taavi Veskimägi ja Juhan Parts Riigikogus justiitsministri umbusaldamise päeval.

Foto: Eesti Päevaleht

Valitsuse 2 aastat

Toivo Maimets
haridus- ja teadusminister

Lähteolukord:
- Üldharidus oli ajale jalgu jäänud: väga madal rahulolu, suur väljalangevus, tervisehäirete kasv
- Haridussüsteemi "toodang" ei vastanud tööturu ootustele: kõrge töötus noorte seas, suur puudus kvalifitseeritud tööjõust, ettevõtlike inimeste vähesus

Põhivalikud:
- Keskjuhtimine vs vaba areng. Meie valik: vabastada inimeste initsiatiiv, luua isereguleeruv süsteem
- Treipink vs kasvulava. Meie valik: erinevused on head
- Haridusasutus vs sotsiaalabiasutus. Meie valik: tagada tuleb hariduse kvaliteet

Tegime:
- "21. sajandi haridus" — terviklik programm mõtteviisi muutmiseks ja ülemineku teadmuspõhisesse ühiskonda: individuaalne lähenemine, otsustamine liigub kooli, koolivõrgu iseregulatsioon, riiklik järelevalve: inspekteerimise asemel nõustamine

Mida ootan uuelt valitsuselt?
- Et nad mõistaksid üldhariduse probleemi: õpetajad ei armasta oma tööd, lapsed ei armasta koolis käia – vaja põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatused lõpule viia, käivitada uus kvaliteedijuhtimise süsteem, rakendada uus, tänapäevane, humanistlik õppekava
- Et nad jätkaksid haridussüsteemi kohandamist tööturu ootustele vastavaks: kutseharidus on kõige tähtsam, kõrghariduse probleem on kehv kvaliteet

Ken-Marti Vaher
justiitsminister

Lähteolukord:
- Keskendumine kurjategijale, mitte ohvrile
- Ebaproportsionaalsed karistused
- Korruptantidel karistamatuse tunne

Põhivalikud:
- Kurjategija huvid vs ohvri huvid. Meie valik: kõigepealt kaitseme ohvrit
- Kuritegevuse tõkestamine. Meie valik: suunata põhijõud eriti raskete tagajärgedega kuritegude (narkokuritegevuse) tõkestamisele
- Demokraatia tagamine. Meie valik: ausus, läbipaistvus, korruptsiooni tõkestamine

Tehtud:
- Ohvritele abi: kuriteoohvrid, repressiooniteitud
- Narkokurjategijatele karmid karistused
- Strateegia "Aus riik"

Mida ootan uuelt valitsuselt?
- Elu lihtsamaks, bürokraatiat vähemaks: notaritasude alandamine, kiirmenetlus tsiviilkohtus, äriseadustiku muudatused
- Võitlus korruptsiooniga: Riigikontroll KOV-desse, korruptsioonikuritegude avastamiseks võimekuse tekitamine politseis

Mis muutus lahkuva valitsuse ajal?

Lauri Tankler
lauri.tankler@respublica.ee

Partsi valitsuse kahe-aastase ametiaja jooksul on sündivus Eestis jõudnud viimase kümne aasta rekordtasemele, tööpuudus viimase kuue aasta madalamale tasemele ning Eestist on saanud Euroopa Liidu ja NATO liige.

"Kui see valitsus ei suuda neid kahte küsimust lahendada, olen läbi kukkunud nii mina valitsusjuhina kui ka on läbi kukkunud kogu see valitsus," ütles Juhan Parts aprillis 2003 Riigikogu ees. Nendeks kaheks näitajaks olid sündivus ja majanduskasv.

Mullu sündis Eestis 857 last rohkem kui aasta varem – viimati oli nii suur sündide kasv siin laulva revolutsiooni eel. Suurenenud sündivus pole aga tulnud majanduskasvu hinnaga – eelmisel aastal ulatus see 6,2 protsendini.

Rahvastik

Selle valituse loodud vanemahüvitist sai eelmisel aastal 18 000 inimest. Lisaks kustutatakse tudengil pool õppelaenust, kui tal õppimise ajal laps sündima peaks ning riik lisab vastse ema pensionile ühe protsendipunkti juurde.

Esimese lapse igakuine toetus tõusis mullu esimest korda pärast 1997. aastat. Paljulasteliste perede lisatoetust saavad nüüd ka 3 lapsega pered.

Kvartalitoetused kasvasid 2 korda 4-5 lapselistele ning 2,5 korda 6- või enama lapsega peredele. Vähemalt seitsme lapsega pered saavad aga kõigele lisaks veel suure pere emapalka 2400 krooni kuus. Riigi kõik toetused kokku annavad sellises peres juba kuni 9000 lisakrooni iga kuu puhtalt kätte.

Sotsiaalsfäär

Pensionitõusu plaan andis eakatele kindluse, millal ja kui palju pensionitõusu oodata on. Kahe aastaga tõusis keskmine vanaduspension ligi 500 krooni ning 2003. aastaks pidi see jõudma 3000 kroonini.

Tervishoiutöötajatega sõlmiti mitmeaastane palgalepe, mis näeb uuest aastast ette kõigi arstide, õdede ja hooldustöötajate minimaalse tunnitasu 25-35 protsendise tõusu. Lõpule viidi üle 10 aasta veninud Pärnu haigla ehitus.

Riik maksab nüüd kinni kõigi vanaduspensionil patsientide hambaproteesid, samuti 90% ravimite hinnast. Kuni 4-aastaste laste retseptiravimid kompenseeritakse täies ulatuses.

Kahekordistus üksikemadele makstavate alimentide miinimummäär.

Haridus

Valitsus suunas mullu 600 miljonit krooni koolide remontimiseks, mis annab võimaluse lähiaastatel kokku ligi 2 miljardi krooni investeerimise õpikeskkonda.

Hariduse sisu puudutavast on oluline valitsuse algatus muuta riiklikke õppekavasid, et koolidel oleks rohkem võimalust arvestada lapse individuaalse arengu ja vajadustega ning suurendada valikainete osakaalu. Hetkel seisab see Riigikogus.

Loodi Tallinna Ülikool, hästi õppivad tudengid hakkasid saama 800-kroonist õppetoetust, millele võib lisanduda veel 400-kroonine sõidutoetus. Eelmisel aastal laiendati õppetoetuse saajate ringi ka kutseharidust omandavatele noortele.

Majandus

Eelmise aasta kolmandas kvartalis oli Eesti keskmine palk 7021 krooni, mis teeb aastaseks kasvuks 9,2 protsenti. Tulumaksuvaba miinimum on tõusnud 1700 kroonini ja maksu määr langenud 24 protsendile.

Töötus on viimase kuue aasta madalaim – 9,7% tänu käivitatud aktiivsetele tööturumeetmetele.

Riik

Eesti on eelmisest aastast NATO ja Euroopa Liidu liige. Meie oma parlamendiliikmed ei saa sellest koosseisust enam eripensioneid.

Tegutsetud on eesmärgiga teha riiki läbipaistvamaks ja erakondi ausamateks. Näiteks ei tohi erakonnad enam vastu võtta annetusi ettevõtetelt ning nüüdseks on sundparteistamine kriminaliseeritud. Samuti on keelatud erakondliku kuuluvuse järgi diskrimineerimine.

Turvalisus

Karistused organiseeritud narkokaubanduse eest on karmistunud eluaegse vangistuseni. Abivajajad saavad pädevat õigusabi riigi kulul, seda nüüd ka tsiviilasjades.

Politseiuurijate asemel hakkasid uurimist juhtima prokurörid. Seetõttu on tõenäolisem, et kohtusse jõuavad just need asjad, mille puhul oleks võimalik kurjategija süüdi mõista.

Korruptsioonivastases strateegias "Aus Riik" lepiti kokku, et riigikontroll lubatakse ka kohalikke omavalitsusi auditeerima. Tööd alustasid ka eriasjade prokurörid, kes töötavad koos uurijatega korruptsioonikuritegude avastamise nimel. Telefonil 6 121 500 saab teavitada altkäemaksu küsimisest või muudest korruptsioonijuhtumitest.

Kuidas on RP täitnud valimislubadusi?

Lubadus 2003 (Riigikogu valimiste trükisest „Vali kord!")	Täitmine 2005
1. Kaotame erihüved. Kokkuhoid algab tipust. Seame seaduse abil piiri valitsussektori ja bürokraatia paisumisele. Kaotame riigijuhtide luksuslikud ametiautod ja lisatasud.	Res Publica fraktsioon on loobunud autoliisingutest kuluhüvitiste arvel. Algatasime valitsuse säästukava. Rahandusminister on teinud ettepaneku 2006. riigieelarve koostamisel valitsemiskulude kärpimiseks 4% võrra igas ministeeriumis. Valitsuse tegevuskulud on Res Publica valitsuse ajal iga aasta vähenenud, jõudes sel aastal 7,21%-ni SKP-st.
2. Riigikokku kõige usaldusväärsemad. Muudame seadust nii, et Riigikokku saavad ainult ringkonnast enim hääli saanud kandidaadid. Sätestame seadusega Riigikogu liikmete kohustused valijate ees, eelkõige kohustuse anda oma valijatele regulaarselt aru.	Algatasime valitsuses 2004. aastal vastava eelnõu, kuid Riigikogus on selle menetlus peatunud.
3. Karistused karmimaks. Karmistame järsult karistusi narkokuritegude eest, samuti laste suhtes toime pandud kuritegude eest. Kes paneb teadlikult kuriteo toime, läheb trellide taha. Taastame kriminaalkaristuse kuriteo organiseerimise eest. Konfiskeerime viivitamata kuriteoga ja kurjategijaga seotud vara.	Võtsime vastu seaduse, millega sätestasime kuni eluaegsed vanglakaristused eelkõige alaealiste suhtes toimepandud narkokuritegevuse eest. Riik on alustanud metsavaraste vara konfiskeerimist. Justiitsministeeriumis on ettevalmistamisel eelnõud, mis puudutavad laste suhtes toimepandud kuritegude eest karistuste karmistamist ja kuritegelikul viisil omandatud vara laiemat konfiskeerimist.
4. Kõikidele 3120 krooni rohkem kätte. Suurendades tulumaksuvaba miinimumi 2000 kroonini, anname igaühele aastas 3120 krooni lisaks puhtalt kätte.	Võtsime vastu seaduse, mille järgi on tulumaksuvaba miinimum igal aastal tõusnud ning jõuab 2000 krooni alates järgmise aasta 1. jaanuarist.
5. Eesmärgiks teadusel põhinev majandus. Toetame teadusmahukat ettevõtlust ja arendustegevust ning panustame unikaalsetesse ideedesse. Loome teadusmahukat ja tipptehnoloogial põhinevat ettevõtlust toetava fondi. Toetame innovatsiooni- ja tehnoloogiaparkide loomist.	Valitsus on läbi EASi ja tõukoefondide toel toetamas nii innovatsiooniteadlikkuse tõstmist kui teadusmahukaid ettevõtteid. Oleme oluliselt suurendanud investeeringuid teadus- ja arendustegevusse, käivitus tehnoloogia arenduskeskuste programm, Spinno, T&A projektide toetamise programm, Ettevõtlusinkubatsiooni programm ja Innovatsiooniteadlikkuse programm ja oluliseks saab pidada ka doktoristipendiumite süsteemi käivitumist. Oleme loonud teadusasutuste baasfinantseerimise mehhanismi ja asutasime innovatsioonipreemia.
6. Heale õpetajale topeltpalk. Head õpetajad, kes suudavad iga lapsega isiklikult tegeleda ja arendada temas nii mõtlemist, teadmisi, suhtlusoskusi kui ka isiksust, saagu väärikat palka.	2003. aastal oli ühe õpilase pearahas palga- ja täienduskoolituse summa 7805 krooni, täna 10 547 krooni - kasv üle 35%. Valitsus ei ole suurendanud ühtseid miinimummäärasid, andes seega koolipidajatele vabaduse tõsta lisaraha arvelt rohkem palka parematel õpetajatel.
7. Tervis maksuvabaks. Muudame maksuvabaks tööandja kulutused tervisespordile ja töötajate tervise parandamiseks. Töötajate tervise edendamiseks tehtavad investeeringud saab ettevõte kanda kuludesse.	Vastav algatus on Res Publica eestseisuse poolt kinnitatud prioriteet 2005. aastaks.
8. Pensionitõus kiiremaks. Tõstame pensione automaatselt koos majanduskasvuga. Viime pensionimäära Euroopa nõuetele vastavaks.	Võtsime vastu kiirema pensionitõusu kehtestava seaduse, mille järgi keskmine igakuine pension tõuseb erakorraliste pensionitõusude abil 2007. aastaks 3000 kroonini ehk kokku üle miljardi krooni võrra.
9. Üksikemale riigi tugi. Lapsega üksikvanem ei pea elama vaesusehirmus - lihtsustame oluliselt alimentide määramise ja sissenõudmise korda. Loome fondi, mis maksab üksikvanematele elatist ja nõuab võlgujäänud pooltelt raha.	Võtsime vastu seaduse, mis kahekordistas alimentide miinimummäärad ja lihtsustas nende sissenõudmise korda.
10. Juhan Parts peaministriks. Eesti vajab vastutusvõimelist ja järeleandmatut riigijuhti. Kui valid Res Publica, siis saab Eesti järgmiseks peaministriks Juhan Parts.	Juhan Parts kinnitati peaministriks 10. aprillil 2003 ja astus tagasi 24. märtsil 2005.

Eile võtsid Res Publica ministrid Tallinnas "Kolme õe" hotelli raamatukogutoas ajakirjanike, ettevõtjate ja teiste ees kokku oma kahe aasta tegemised. Avaldame konspekti ettekannetest, põhjalikumad materjalid www.respublica.ee.

Marko Pomerants
sotsiaalminister

Lähteolukord:
- Noorte perede sotsiaalne ebakindlus, madal sündivus
- Rahvastiku vananemine, tööealiste kasvav koormus
- Tervishoius krooniline ressursipuudus

Põhivalikud:
- Töö vs toetus. Meie valik: toetustelt tööle
- Keda toetada? Meie valik: lapsed

Tehtud:
- Perede kaitseks: vanemahüvitis, kasvasid erinevad lastetoetused, perevägivalla probleem
- Toetustelt tööle: aktiivsed tööturumeetmed, peretoetused sissetuleku arvestusse
- Tervishoiutöötajate palgatõus
- Pensionitõus

Mida ootan uuelt valitsuselt?
- Et läheks edasi tööpoliitika "Toetustelt tööle": elatist pakkugu väärikas töö, mitte armuand.
- Et tervishoiu rahastamine leiaks jätkusuutliku lahenduse, kahjustamata majanduskasvu ning seeläbi meie laste heaolu.
- Et püsiks meeles: parim sotsiaalpoliitika on majanduskasv!

Taavi Veskimägi
rahandusminister

Lähteolukord:
- Heas seisus riik: tasakaalus eelarve, majanduskasv
- Vajadus parandada heaolu: suurendada sissetulekuid, tõsta toetusi ja pensione, remontida lagunevad koolimajad
- Eurole üleminek läheneb, põhiprobleem: inflatsiooni vähendamine

Põhivalikud:
- Hoidmine vs muutmine. Meie valik: stabiilne areng
- Oma töö vs laen meie lastelt. Meie valik: laste arvel elada on amoraalne, kulutada tohib vaid seda, mida teenime
- Rikkuse suurendamine vs ümberjagamine. Meie valik: toetame nõrgemaid, kuid mitte majanduskasvu hinnaga

Tehtud:
- Majanduskasvu hoidmine: 2004. ja 2005. a tasakaalus eelarved, parem maksulaekumine
- Sissetulekute suurendamine: tulumaksuvaba miinimumi tõstmine 1000-lt 1700-le kroonile, tulumaksu vähendamine
- Investeeringud heaolu tõstmisse: koolide renoveerimine RKAS kaudu; pensionide, toetuste, põllumajanduskulude järsk kasv, KOV tulubaasi suurendamine

Mida ootan järgmiselt valitsuselt?
- Ootan stabiilse arengu jätkumist: et riigieelarve püsiks tasakaalus ning et toetusi, pensione ei makstaks meie laste arvelt, et maksusüsteem ei muutuks piduriks inimeste ettevõtlikkusele ja seeläbi rahva rikkuse kasvule, et kaudsed maksud ja seeläbi inflatsioon püsiksid kontrolli all, sest muidu satub ohtu üleminek eurole.

Vabariik

Miks nad kaklevad?

Hiljutine „Maaleht“ teatas suurelt: kõige enam soovivad Eesti inimesed uuelt valitsuselt erakondade kemplemise lõpetamist. „Jätku kemplemine ja hakaku, kurat, korralikult tööle!“ sõnastas seal keegi Jaan Tartumaalt mõtte, mida sageli kuuleb nii erakonnas kui väljaspool ükskõik mis tasandi poliitika kohta – miks nad seal nii hirmsasti kaklema peavad, miks ei lepita omavahel rahulikult kokku, kuidas parem on?

Tõsi, moodne arusaam demokraatiast ei räägi enam ammu enamuse ülemvõimust, vaid võimalikult paljude võimust. Ka lootus uuele poliitikale seisnes (ja seisneb) küllap paljude jaoks tülideta, rahulikus poliitikas. Kuid selline passiivse kodaniku unistuste poliitika kujutaks endast teistmoodi ohtu.

Konsensuse seadmine omaette kõrgemaks eesmärgiks tuleneb 18. sajandi demokraatia-käsitlustest, kui viimast nähti ratsionaalse aruteluna, mille käigus selgub üldine huvi. Selge, et niisuguses käsitluses tähendaks erimeelsus vastuhakku sellele üldisele huvile. Tegelik elu on aga keerulisem.

Üldine huvi on võimalik sõnastada ainult väga üldistes küsimustes. Kui hakata seda ellu viima, põrkutakse kohe erinevatele huvidele – millest ükski pole iseenesest õigem ega valem kui teised, ent mis ometi üksteist enamasti rohkem või vähem välistavad.

Konfliktid kuuluvad seega demokraatia juurde. Demokraatia, nagu ütleb politoloog Adam Przeworski, ongi selleks, et saaksime oma konflikte lahendada ilma üksteist tapmata. Poliitika, kus erakonnad omavahel „vaikselt ja rahulikult kokku lepivad“, oleks tagatoa-poliitika, mis tähendaks kasu ühele grupile ning teiste huvidega arvestamata jätmist.

Küll aga ei tähenda see, et poliitilised vaidlused peaksid toimuma stiilis, nagu hiljuti kähmas televäitluses oponendile Reformierakonna aseesimees: ole vait, ma olen sust 10 aastat vanem! Siin pole aga viga süsteemis, vaid üksikute osalejate (keda leidub igas erakonnas) kultuuritasemes. Vahetegemine, mis on tühi kemplemine ja mis vaidlus alternatiivide üle, nõuab mugavast pealiskaudsusest loobumist, oskust vaadata sõnade taha – ent eks olegi aktiivne osalemine ju üks meie lipukirju.

Erakorralised valimised – mis loom see on?

Urmas Reinsalu
Riigikogu liige

Poliitikud ja meedia kõnelesid hiljuti taas võimalusest esile kutsuda erakorralised Riigikogu valimised.

Erakorralisi valimisi on Eesti põhiseaduse mõtte järgi esile kutsuda keeruline. See võimalus on loodud väljapääsuna olukorrast, kus parlament on võimetu riigi juhtimises otsuseid langetama. Kokku on erakorraliste valimiste esilekutsumiseks neli võimalust: parlamendi suutmatus riigieelarvet vastu võtta, kui rahvahääletusele pandud seaduseelnõu kukub, ja siis, kui parlament ei suuda valitsust moodustada. Juhul, kui valitsusele või peaministrile on avaldatud umbusaldust, võib valitsus teha presidendile ettepaneku erakorraliste valimiste väljakuulutamiseks. Sel juhul võib president ka keelduda.

Viimati spekuleerisid poliitikud erakorraliste valimiste esilekutsumise võimalusega läbi selle, et parlament ei suuda valitsust moodustada. See tee oleks pikk ja keeruline. Alul on riigipeal õigus nimetada järjestikku kaks kandidaati, kes peavad proovima valitsust moodustada. Kui nad ei saa parlamendilt toetust, siis kolmandal katsel on järg Riigikogu käes. Kõik Riigikogu fraktsioonid saavad esitada oma kandidaate, seejärel Riigikogu hääletab ning igas voorus kukub välja kõige vähem hääli saanud kandidaat. Kui parlamendis ükski kandidaat ei saa rohkem poolt- kui vastuhääli, on president kohustatud erakorralised valimised välja kuulutama.

Erakorralisi valimisi on arutatud kõigi seniste parlamendikoosseisude ajal ning ikka leidis parlament lahendustee edasijätkamiseks. See on ka loogiline, sest põhiseadus näeb erakorralisi valimisi kui väljapääsu põhiseaduslikust ummikust, tänane Riigikogu aga põhiseaduslikus ummikus ei ole.

VABARIIK
Toimetaja: Urmo Kübar
Aadress: ÜVE Res Publica,
Narva mnt 7 (II), Tallinn 10151
E-post: vabariik@respublica.ee
Telefon: 6 109 244
Faks: 6 109 243
Layout: Rommi Linnik
50 78 372, linnik@hot.ee

Poliitikamaastiku tõmbetuuled

Siim Kiisler
Res Publica
Riigikogu
fraktsiooni
esimees

Poliitiline maastik muutus viimastel nädalatel rohkem kui eelneva poole aastaga. Valitsuse kambaka-korras kukutanud vikerkaare-, ehk rosolje-liit kadus sama kiiresti kui ta tekkis. Riigikogu juhatuse valimistel jagunesid kohad juba fraktsioonide suuruse järgi. Praegu, neid ridu kirjutades on kohe-kohe lõplikult käsi löömas Reformierakonna, Keskerakonna ning Rahvaliidu liit. Millises positsioonis aga parlamendis esindatud jõud praegu on?

Keskerakond oma tasakaaluka käitumisega kindlasti võitis praegusest kriisist. Nad ei tormanud kohe uut valitsust moodustama, vaid tõid kõigepealt välja oma vanad populistlikud loosungid – astmelise tulumaksu ja pensionisüsteemi ringitegemise tuleviku arvel. Laskumata avalikesse võimumängudesse, on nad ilmselt taganud endale jätkuvalt Eesti populaarseima erakonna positsiooni.

Põhimõtted vs. positsioon

Reformierakond näitas end järjekordselt Eesti kõige pragmaatilisema erakonnana. Olles seni tugev oma väga selgete sõnumite poolest, käitusid nad korruptsioonivastase võitluse ümber kerkinud poliitises skandaalis mitte põhimõtte-, vaid positsiooniparteina. Peaministri koht osutus tähtsamaks kui lubadused. On arvata, et see nende valijatele ei imponeeri ja toetusnumbritele mõjub pigem negatiivselt. Valitsustüli aluseks olnud Andrus Ansipi plaan peaministriks saada ilmselt õnnestub. Aeg näitab, kas valija andestab selle saavutamiseks tehtud kompromissid tulumaksu alandamise pidurdamisel ja pensionikassa defitsiiti viimisel.

Rahvaliit käitus lühinägelikult, lastes ennast kaasa kiskuda umbusaldamise tuhinaga ja mõtlemata korralikult läbi, mis sellele järgneb. Ilmselt lootsid nii Reformierakond kui Rahvaliit, et Res Publicale on kohad valitsuses tähtsamad kui üks peamisi valimislubadusi. Ehkki Rahvaliit ei suutnud koalitsioonikõneluste debatis kuigi selgelt välja tuua, mille eest nad seisid, pääsevad nad ilmselt siiski enda jaoks kõige hullemast– opositsiooni jäämisest.

Isamaaliit demonstreeris segases poliitilises olukorras peataolekut. Nende soov hoida ennast aktiivse poliitika ääremaadel mugavas positsioonis, seades sihiks reitingu tasahilju kasvatamise, on ka arusaadav. Samas on nad aga valimistel kutsunud inimesi häältetama enda poolt, lubades mingid konkreetsed asjad ära teha. Mõnes mõttes on valijate altvedamine, kui sulle antakse võimalus oma lubadusi ellu viia, aga sa oma naha hoidmise pärast sellest keeldud. Kindlasti oleks ju ka Res Publica reiting täna tunduvalt kõrgem, kui me oleks mõelnud mitte meile oluliste asjade elluviimisele, vaid populaarsuse hoidmisele. Seda oleks saanud teha, aga meid toetanute suhtes poleks see olnud aus. Olukord on kurioosne ka selle poolest, et sisuliselt otsustas Isamaaliit Keskerakonna pääsu valitsusse. Ainus reaalne alternatiiv praegu sündivale nn küüslaugukoalitsioonile oleks võinud olla kolme paremjõu ühendus.

Kauplejaile tühjad pihud

Sotsiaaldemokraatide käitumist ja väljaütlemisi vaadates tundub, et ehkki nad aitasid kaasa senise valitsuse lagunemisele, ei ole nad kavatsenudki uue loomise kaasvastutust kanda. Tundub, et nad kasutasid valitsuskriisis taktikat istuda ja oodata eurovalimiste edu kordumist, tegutsedes põhimõttel „mida halvem on olukord riigi poliitikas tervikuna, seda parem meile.”

Keskerakonnast lahku löönud ja pärast seda nii Reformierakonna kui sotsidega flirtinud „vabahärrade” sotsiaalliberaalide suhtumist iseloomustab kõige paremini see, et Peeter Kreitzberg nimetas hullumajaks sedasama Riigikogu, mille esimeheks ta ebaõnnestunult kandideeris. Kui mõne teise poliitiku puhul on küsimus, kas esile seatakse ideed või positsioonid, siis sotsliberite puhul seda küsimust ei tõstatugi. Et aga iseenesest on tegu andekate ja kogenud poliitikutega, siis loodan, et nad leiavad varsti koha mõnes olemasolevas erakonnas. Tundub, et sisuliselt ongi otsus lõpuks tehtud ja sotsliberite saadikuühenduse ning sotsiaaldemokraatide fraktsiooni sõlmitud koostöölepe on eelmänguks seitsme sotsiaalliberaali erakonda astumisele.

Riigikogu juhatuse valimine näitas ka laiemalt, et levinud arusaam, justkui oleks poliitikas kõik kauplemise objektiks, keerati seekord täiesti üle vindi ja kauplejad ning väljapressijad jäid lõpptulemusena kõigest ilma. Rahuliku ja järjekindla käitumisega saavutas Res Publica seekord parima tulemuse ja kõrgeima koha Riigikogus.

Esimene ring täis

Valitsuskriisist kui niisugusest aga Res Publica kindlasti kaotas. Kui Juhan Parts on peaminister, seonduvad ju kõik valitsuse segadused inimestele Res Publicaga. Samas on hea meel, et me jäime kindlaks ja näitasime, et seisame oma asja eest – antud juhul riigivarguse vastase võitluse eest – ja pidasime seda olulisemaks kui sooje kohti. Ma usun, et samamoodi järjekindlalt jätkates on meil soliidse ja rahuliku käitumise korral võimalik korrata Riigikogu esimehe valimistel saavutatud edu. Ka pikas perspektiivis edu toob meile rahulik oma asja ajamine, oma ideede eest seismine, mitte lõpmatu peade vaevamine, kellega kombineerida või keda taga kiusata.

Kokkuvõttes on vast kahju ainult sellest, et järjekordselt lagunes valitsus enne talle antud nelja aastat. Seni pole veel ükski taasiseseisvumisjärgne valitsus suutnud kesta valimistest valimisteni.

Res Publical on aga erakonnana esimene ring täis saanud. Meid ei peeta enam uueks erakonnaks, me oleme kandnud kaks aastat valitsusvastutust ja keegi ei saa öelda, et me ei saa riigijuhtimisega hakkama. Nüüd oleme üks teiste erakondade seas, kes peab tõestama, et just meie lahendused on Eesti ühiskonnale sobivaimad.

Kas erakonnad läksid tülli?

Mihhail
Lotman
Riigikogu liige

Kas mõni nädal tagasi toimunud Ken-Marti Vaheri umbusaldus ja sellega kaasnenud valitsuse tagasiastumine näitas seda, et erakonnad on päriselt tülli läinud? Kas erakondadel kui institutsioonidel on üldse võimalik tülli minna? Põhimõtteliselt on, aga minu hinnangul päris niimoodi ei läinud – rindejooned tulenevad mujalt.

Esimene rindejoon on kindlasti seotud üldiselt kahe aasta taguste Riigikogu valimistega, kus Res Publica uustulnukana osales. 28 kohta, mis me saime, tulid kindlasti kellegi arvelt ning seda ei ole siiani unustatud. Suuresti tulid need Isamaaliidu arvelt, mingil määral ka sotsiaaldemokraatide ehk endiste Mõõdukate arvelt. Osa kindlasti ka Reformierakonna arvelt.

Kaotusi parlamendikohtades pole tänaseks kindlasti veel unustatud ja siiamaani on Res Publical uustulnuka maine, keda vanad tegijad üritavad liivakastist välja puksida. Res Publica ideoloogia ei sobi vanematele erakondadele. Pean silmas ideoloogiat, et osale rahvast ei meeldinud jääda pealtvaataja rolli ja nad otsustasid teha uue erakonna ja tulla ise poliitikasse kaasa lööma. See ei meeldi mõnele erakonnale tänaseni.

Noored ja kogenematud?

Teine oluline rindejoon on Res Publica tegijate noorus. Millegipärast tahavad poliitikud ja mitte ainult nemad, ka suur osa netikommentaatoritest, tagasi nõukogudeaegset gerontokraatiat. See tähendab, et mida vanemaks sa said, seda kõrgemale võisid parteis pürgida.

Ka enne justiitsministri umbusaldushääletust koalitsiooni koostöökojas Vaheri teemat arutledes saime aru, et tegelikult on sisuliselt kõik eriarvamused mingite mõõdikute suhtes selgeks räägitud ja ära klaaritud.

Aga anti mõista, et tegelikult on Ken-Marti Vaher liiga noor, et justiitsministri tööd teha. Ma ei saa sellest isiklikult aru – kaks aastat tagasi, kui valitsus ametisse astus, kas ta siis ei olnud liiga noor? Mulle isiklikult meeldivad noored inimesed ning see fakt, et Res Publicas on neid noori tegijaid palju. Noorus on minu arvates eelis.

Kolmas joon, mis võis jätta mulje, nagu oleks erakonnad Toompeal tülli läinud, seostub väga füüsilise noorusega. Teiste erakondade jaoks on Res Publica poliitikud liiga kogenematud. Seda oli näha ka ühest palju kõneainet tekitanud „Foorumi“ saatest, kus Meelis Atonen tõstis häält Indrek Raudse peale, öeldes, et ta on viimasest kümme aastat vanem ega taha „poisikese“ juttu kuulata.

Aga see ei saa ju ka olla nii, et Vaherile soovitatakse natuke aega rahulikult töötada ilma korruptsiooniga võitlemata. Et las poiss kogeb ja saab aru, kuidas asjad tegelikult Eestis käivad – et elu tahab elamist. See oleks võitlus korruptsioonivastase võitlusega. Ühe korruptsioonivastase meetme vastu kisa tõstes püüavad mõõdikute vastased ehk kõige rohkem ennast rehabiliteerida.

RP võtku end kokku

Nendest vastuoludest saab tegelikult üle ning erakonnad pole emotsionaalselt tegelikult tülli läinud. Meie küsimused on põhimõttelised ning seetõttu oli peaministri tagasiastumise samm minu hinnangul väga õige tegu.

Res Publica eelised teiste erakondade ees on meie noorus ja soov midagi ka ära teha, laskmata endale pähe istuda.

Selle jaoks peab erakond aga jälle püüdma toimida tervikuna – juhtkond püüdma rohkem erakonna liikmetega kohtuda ja piirkondlikud organisatsioonid jällegi initsiatiivi võtma. Saksamaa Kristlike Demokraatide esindaja ütles oma külaskäigu ajal Eestisse, et kunagine Saksamaa kantsler Helmut Kohl tundis kõiki oma erakonna liikmeid – neid on rohkem kui Eestis rahvast.

Seega oleks oluline, et erakond võtaks ennast kokku ja näitaks, et me tahame poliitikast osa võtta, nagu kodanikel on kohane. Kas te teate, kuidas kutsuti Kreekas kodanikku, kes ei osalenud poliitikas? Idioodiks.

JUHAN PARTS: POLIITIKASSE TULLES EI OLNUD ME VALMIS ERAKONDADE KONKURENTSIVÕITLUSEKS

Urmo Kübar
urmo.kybar@respublica.ee

Selginemise hetk

See, kust kõik algas: vastne Res Publica esimees Juhan Parts 2002. aasta varasügisel kohalike valimiste telereklaami võtetel. „Poliitikat tuleb teha puhaste kätega," ütles ta selles – ja loodab ka täna, et RP on sellele põhimõttele kindlaks jäänud.

VALITSEMISE HIND

Politoloogiamagistrant Tarmo Seliste näitab oma uuringus, et peaministriparteide toetus on Eestis, Lätis ja Leedus aastatel 1992-2004 toimunud valimistel langenud üle nelja korra enam kui teiste valitsusparteide toetus.

Kui peaministriparteide toetuse kaotus valimiste vahelisel perioodil on olnud Balti riikides pärast taasiseseisvumist keskmiselt 12,8%, siis teiste valitsusparteide puhul 3,1%. Äärmuslikumaks näiteks on olnud Leedu Demokraatlik Tööpartei, kelle tulemus 1996. aasta valimistel oli 34% kehvem kui 1992. aastal. Eestis sai neli aastat peaministri tooli hoidnud Koonderakond 1999. aastal 7,6% häältest ehk 24,6% vähem kui KMÜ 1995. aastal.

Erandiks on Eestis Reformierakond, kes 2003. aasta valimistel pärast nelja aastat valitsuses, sh. üht aastat peaministrina, suutis oma tulemust isegi natuke parandada (1999 – 15,9%; 2003 – 17,7%).

Veel ilmnes seos, et mida rohkem on valitsuses parteisid, seda väiksem kipub olema nende toetuse langus valitsusperioodil. Võimulolijate toetuse langus kaldub aga olema suurem, mida rohkem osaleb valimistel parteisid. Viimastesse järeldustesse soovitab autor siiski ettevaatlikult suhtuda, kindlamaks väiteks oleks vaja uurida rohkem näiteid, kui kolme riigi tosina aasta jooksul toimunud valimised pakuvad.

Loe lähemalt: http://www.ut.ee/51323

Tänasest oled ekspeaminister. Kas kahetsed nüüd otsust tagasi astuda, äkki oleks võinud ikka Keni välja vahetada ja valitsuses jätkata?

Ei kahetse. Res Publica tõestas sellega ka kõige skeptilisematele, et me ei ole valmis võimu nimel ohverdama oma põhimõtteid ja see on oluline. Pealegi on selge, et kui koalitsioonipartnerid tahavad ühe koalitsiooni tegevuse lõpetada ja teisega alustada, teevad nad seda ühel või teisel kujul. Valitsuse sisuline töövõime ja koostöövõime oli ju kadunud ja riigil ei ole niisugusest valitsusest kasu.

Miks ikkagi ei sündinud paremjõudude liitu, kas tõesti ajas RP kõnelused lõhki, nõudes peaministri kohta?

Me pakkusime peaministri kohta Isamaaliidule. Kuigi RP on parlamendi suurim fraktsioon, oleksime võinud selle ohvri teha ilmavaatelise koalitsiooni nimel. Kuid Reformierakonna uus esimees läks kohe pärast esimest paremjõudude vahelist konsultatsioonivooru Keskerakonna ja Rahvaliidu juurde, kus peaministri koht anti talle.

Mida arvad uuest koalitsioonileppest? Milline saab olema meie roll nüüd opositsioonis?

Meie uut rolli peame veel kõvasti omavahel läbi mõtlema ja arutama ja selleks on hea finaal meie kevadine üldkogu. Küll on aga uue koalitsioonileppe esmamulje põhjal kindel, et opositsioonis meil tööst puudu ei tule – see lepe on vastuolus meie põhimõtetega teha töötavat sotsiaalpoliitikat nii, et see ei takistaks majanduskasvu. Vahest paneb see korra järele mõtlema ka neid kriitikuid, kes meid sildistasid populistideks.

Mis konflikt meil ikkagi Reformierakonnaga oli?

Vaheri juhtum lisas ühe põhimõttelise küsimuse, kus meil oli väärtuskonflikt: arusaam korruptsioonivastase võitluse olulisusest ühiskonna praegusel arenguetapil. Kas see võitlus on näiline või tegelik? Meie liikmetele ei ole vaja selgitada, et see võitlus ei seisne kellegi ahistamises, vaid korruptsioonivaba Eesti on eelduseks teadmistepõhisele Eestile – selle nurgakivi on aus, läbinisti võrdseid võimalusi loov avaliku võimu aparaat. Kui seda usaldust ei ole, kui kellelegi tehakse eeliseid, siis teadmistepõhist Eestit, mis põhineb sügaval inimestevahelisel koostööl, usaldusel, teadmiste sünergial – seda ei saa tekkida! On ka vana tuntud tõde, et korruptsioonivabadus on seotud majanduskasvuga.

Ent muidugi pole meie sõnum see, et Eesti oleks läbinisti korrumpeerinud. Ei, Ida-Euroopas oleme täitsa heas seisus, aga edasi minemiseks peaksime võtma sihiks meile loomuliku Põhjala kultuuri.

Reformierakonnaga oli meil mitu kokkupõrget. Riigikontrolli viimine KOV-i – üdini loomulik demokraatliku ühiskonna instrument, et avalikku võimu saaks erapooletult kontrollida – aga milline kohutav vaidlus! Aasta otsa vaidlesime! Nüüd konkreetne samm, et õiguskaitseasutused hakkasid paremini tegutsema – jällegi kokkupõrge!

Oluline on ka prioriteetide küsimus. Meie oleme kindlalt vedanud haridusahelat: alustades üldharidusest, tänavu kutseharidus, kõrghariduse strateegia, teadus-arendustegevuse eelistamine. Pean tunnistama, et meie partnerite puhul on see hariduse-usk, pikaajalise arendamise vajalikkuse nägemine, olnud väga õhuke.

Sa ütlesid, et oleksid olnud valmis peaministrina jätkama. Kindlasti oleks su elu märksa lihtsam ilma selle ametita, kas see on siis lihtsalt see, et ei taha lahkuda madalseisus?

Erakonnal ja ta esimehel peab olema kohustus seda vastutust võtta. Mitte et tulin, olin, ei meeldi, lähen ära järgmisse kohta. Niikaua kui olen RP esimees, niikaua pean selleks valmis olema, see kuulub ameti juurde. Ja kui esimees on keegi teine, siis on see tema kohustus.

Üks meie ülesanne oli koalitsiooni kooshoidmine, mis on üleütlemata keeruline tegevus ja seetõttu on meie erakonna nägu kindlasti kannatanud. Nagu juhtus Mart Laariga, juhtus Tiit Vähiga, juhtus kahjuks ka minu ja RP-ga. Meie ideede potentsiaal jäi paljus realiseerimata ja seepärast on kahju, et ei olnud seekord võimalust nelja aastat töötada.

Mõneti oled sa tüüpiline RP liige – ühe valdkonna spetsialist, kes omas visiooni, kuidas asjad poliitikas peaksid paremini olema ja tuli seda uude parteisse teostama. Kui palju sa oled pidanud toonastest unistustest loobuma?

Olla poliitik on muidugi hoopis midagi muud kui olla poliitikahuviline, inimene, kel pole ükskõik, kuidas Eestil läheb – teha midagi on teine asi kui sellest rääkida. Ka RP jaoks oli see ju tohutu seisundimuutus, ning raske öelda, kas erakond isegi sellega täiesti kaasa tuli ja iga liige muutust tajus: kodanikuühendusest, kel olid unistused, parteiks, kes võtab vastutuse riigi eest – ja nagu igaüks teab, on elu reaalsus ikka veidi teine kui unistused. Aga ma arvan, et ei ole midagi olulisemat kui oma väärtuste igapäevane meeldetuletamine ja visioonidest mitteloobumine. Praegune keeruline aeg nii erakonna kui iga liikme jaoks on ka vajalik selginemise hetk.

Kui vaadata meie 2003. aasta valimislubaduste täitmist, on seis igati korralik. Ometi levib visalt müüt, et RP on valijaid petnud.

Oleme jätnud kahe silma vahele, kui osavalt on meie konkurendid meedia kaasabil neid müüte loonud. See on nende loomulik käitumine, mida ei saa ette heita, aga meie nõrkus on, et me ei olnud valmis ennast sellises konkurentsikeskkonnas kaitsma ja pole suutnud neid müüte nagu kärbseid kärbsepiitsaga üksteise järel tappa. Meid on süüdistatud, et meil pole programmi, võrreldud vapsidega, süüdistatud diktatuurikatsetes. Kõik need on järk-järgult kustunud, aga see on jätnud jälje inimeste emotsioonidesse. Nüüd räägitakse, et RP on valijat petnud. Tegelikult ju ei ole nii, aga kuidas sa astud vastu müüdile?

Faktid ei ole müüdi vastu tõesti hea relv. Aga ka meie valimisedu mõjutas konkreetsetest lubadustest enam tõenäoliselt usk uude poliitikasse. Sellest ka pettumus, kui kõrvalt vaadates pole poliitikas justkui midagi muutunud: RP-d kirutakse, nagu enne kiruti teisi erakondi.

Võib-olla on siin rohkem abiks mõtlemine sedapidi, et kui RP poleks tulnud, milline oleks olukord siis? Kui mõtleme kas-või erakondade sisedemokraatia tekkimisele, uutele poliitilistele ideedele, sellele, et ühiskonnas on tekkinud hoopis teisel tasandil kodanikunõudlikkus ausale poliitikale... Mille tulemusena muuseas astus Juhan Partsi valitsuses neli ministrit pikema jututa tagasi poliitilist vastutust tajudes.

> „Nagu igaüks teab, on elu reaalsus ikka teine kui unistused. Aga ma arvan, et ei ole midagi olulisemat kui oma väärtuste igapäevane meeldetuletamine ja visioonidest mitteloobumine."

Mis kindlasti soovida jätab, on koostöö opositsiooniga. Siin on ehk see probleem, et meil oli kujutlus koostööst, aga opositsiooni killustumine ei ole teinud seda võimalikuks. Koostöö ei ole see, kas naeratame üksteisele või kuulame üksteise uitmõtteid. Opositsioonil peab olema alternatiivne programm, mitte üksikud eklektilised mõtted. Kui on alternatiivne programm valitsusprogrammile, saab leida ka konsensust. Kui on opositsioon, kes lihtsalt küsib ja ütleb seisukohti ajaleheartiklite põhjal, siis ei saagi konsensuslikku koostööd üles ehitada.

Teine element uuest poliitikast võiks olla suhtlemine rahvaga. Millise hinnangu siin annad?

Ma arvan, et meie Riigikogu fraktsioon on ses osas hästi tööd teinud. Kindlasti jätab soovida suhtlemine erakonna nö. tagalaga, liikmetega, kes peaksid olema väga informeeritud. See vajab tuleviku jaoks teadlikumat lahendust, kuigi pole olnud lõpuni puudulik, sest kel huvi on, on alati kõik teada saanud, mida soovib.

Aga tehkem vahet: valitsuse ülesanne on esindada üldisi huve, kõik huvigrupid esindavad grupi huve. Ja ärgem unustagem meie kreedot, et üldised huvid tuleb panna ettepoole grupihuvidest. Selle tõttu on loomulikult ka teatavad vastuolud. Kui näiteks ametiühing nõuab tingimusi, mis pole riigi jaoks võimalikud, peab olema riik suutelne ka teistmoodi käituma.

Ütlen ikkagi selgelt, et me ei ole valijaid petnud, oleme paljud oma lubadused täitnud, kuigi töö juures juhtub muidugi ka vigu.

Mis need vead nüüd tagantjärgi vaadates olid?

Olime liiga naiivsed erakondade konkurentsivõitluses – kuigi oleme parempoolne erakond, kes väga austab võrdseid võimalusi, ei olnud me selliseks konkurentsiks valmis, rääkisime tõsimeeli uuest poliitikast, mis põhineb osalusel, poliitilistel diskussioonidel, konsensuse-taotlusel, ühiskondlike ja erahuvide lahutamisel.

Teine mõte – võib-olla alahindasime seda, et poliitika tähendab lisaks ideedele ja pühendumisele ka paljuski stiili. Kuigi ega me ju ei varjanud seda, et me pole enne poliitikas olnud. On paratamatu, et kogemuste kogumine võtab aega, neid ei saa lugeda ega õppida. Ja võib-olla ka Eesti avalikkus ei olnud valmis vastu võtma nii palju uusi poliitikuid korraga.

Rääkides stiilist – miks sa siis paistad selline külm ja tõre, miks sa ei võiks rohkem naeratada?

Ma ei tea... Võtkem inimesi nii, nagu nad on, ärgem kujundagem neid kellekski teiseks. Võtame näiteks Soome peaministri, kes on väga tagasihoidlik inimene, mitte mingi lobamokk – ja mis selles siis hullu on? Poliitik peab olema ehe inimene, pöörama vähem tähelepanu näitlemisele, et nüüd on vaja naeratada. Kui linnatänaval vaadata, ega siis eesti inimesed ju ei käi ringi, suu kõrvuni – aga kui põhjust on, siis naeratatakse ka, jumal hoia!

Kaks aastat tagasi olid sa RP edu sümbol, nüüd paraku ka madalseisu sümbol. Tulemas on üldkogu. Kas sellega lõpeb ka sinu seekordne esimehe-periood?

Täna on veel vara lõplikke otsuseid teha. Minu isikut puudutavad küsimused on erakonna edasise arengu kõrval kindlasti teisejärgulised, aga mõtlen, pean sõpradega aru ja langetan otsuse varsti.

Loe täispikka intervjuud www.respublica.ee/vabariik!

Ühinemine läbi koostöö

Valdade liitmisega on tegeletud kogu uue iseseisvusperioodi vältel. Eesmärk on olnud õige – majanduslik jätkusuutlikkus ja piirkonna parem arendamine läbi kapitali koondamise ning võimalikult suuri alasid hõlmava ühtse juhtimise. Kuid lähenemine sellele suunale on olnud ebapraktiline ja liiga peale surutud.

Et otsused liitumiseks võtavad vastu vallavolikogud, on õige. Kuid selles on ka teatav takistus, mis tuleb subjektiivsetest, sageli personaalsetest, eelistustest ning kohapatriotismist.

Kuid ega siis eesmärk ei ole ju valdade ühendamine, vaid piirkondade ühtne juhtimine. Eesmärk peab olema see, et otsuseid võetakse vastu rohkem majanduslikest kaalutlustest ning regiooni sihipärasest ning jätkusuutlikust arengust.

Juba nii mõnedki piirkonnad on seda mõistnud ja alustanud ka vastavat toimetamist. Loodud on erinevaid naabervaldu ja linnu ühendavad mittetulundusühingud, mis tegelevad piirkonna mingi valdkonna ühise arendamisega. Nendesse ühingutesse on suunatud ka piirkonna arenguks mõeldud eelarvelised vahendid riigi poolt, seda on tehtud läbi maavalitsuste. Selline skeem on hea ja piirkonna eripärasid arvestav.

Hea eeskuju selles osas on näiteks ühistranspordi korraldamine Harjumaal ja Järvamaal. See on oluliselt parandanud kontrolli ühistranspordi üle ning optimeerinud ka raha kasutust antud valdkonnas. Ja mis kõige tähtsam: need algatused on tulnud just kohalike omavalitsuste poolt ega ole peale surutud.

Kuid see on alles algus. Samalaadset koostööd saab teha ka infrastruktuuri rajamisel ja piirkonna ühtsel arendamisel. Näitena võiks siin tuua Helsingit ja Uusinmaa piirkonda ühendav YTV. Sinna on koondatud nii ühistransport kui ka infrastruktuuride arendamine ning jäätmekäitlus. Soomlastel on see organisatsioon juba mitmeid aastaid töötanud ning nad on selle tulemustega väga rahul. Sama on tehtud ka tervishoius, kus kogu teenus on koondatud ühte organisatsiooni. Ka selles osas on meil endal hea näide – Tartu Ülikooli Kliinik.

Seetõttu ei peaks me tegelema mitte niivõrd valdade ühendamisega kui ühendavate organisatsioonide loomise soodustamisega. Eriti hea sellise toimetamise juures on see, et säilivad olemasolevad vallad ning kohalikku juhtimist saab teostada ikka vallavalitsus, kuid piirkonna juhtimine on koondatud mittepoliitilisse organisatsiooni.

Et sellistlaadi tegevus saaks suurema hoo sisse, peaks riiklikul tasandil tegema järgmist:

- selgitama piirkondades mudelit läbi praktiliste näidete (see võiks olla maavalitsuste ülesanne);
- andma stardiabi selliste organisatsioonide tekkele;
- osalema selliste organisatsioonide strateegilises juhtimises läbi riiklike esindajate (läbi nõukogu);
- parendama seadusandlust nii, et sellistlaadi mudel oleks ka igati seadusega kooskõlas ja soodustatud

Loomulikult peaks edasi soodustama ka valdade ühinemist, kuid vaid siis, kui see on kohalik algatus ja vallavolikogude selge tahe. Kuid piirkonda arendavam on siiski ühendamine läbi majandusliku koostöö.

Kaupo Reede
Tallinna linnavolikogu, Harjumaa Ühistranspordikeskuse juhatuse ja Helsinki-Tallinn Euregio juhatuse liige

Suur Nädal Eesti poliitikas

Toompeal viimasel ajal toimunu pani mind otsekui uues valguses mõtlema ka Suurele Reedele, ülestõusmispühadele ja kogu Kristuse kannatuste nädalale, alates kasvõi sellest, kuidas täna ei jõua enam kokku lugeda, mitu korda keegi on sind enne kuke kiremist ära andnud. Rääkimata ausa poliitiku avalikust ristilöömisest. See teeb kurvaks. Ja annab tunnistust taas kord puudulikust kõlbelisest haritusest. See puudulikkus teeb valitsemise raskeks. Teenimisest rääkimata.

Juhan Partsi valitsus on oma kahe aastase töö jooksul püüdnud veidigi luua tasakaalu, õpetada meie kapitalismile kaastunnet ja hoolivust toimides põhimõtte järgi: kedagi ei tohi takistada, kedagi ei tohi maha jätta. Suurendades miljardite (!) võrra sotsiaalkulusid, suurendas see koalitsioon pensionäride ja perede sotsiaalset kindlustatust rohkem kui eelmised neli valitsust kokku – ometi mitte majanduskasvu pidurdamise hinnaga. Nii võib tunduda uskumatu, aga kui faktidele näkku vaadata, siis majandus kasvab, tööpuudus langeb, iive kasvab ja eelarve on tasakaalus. See on hea.

Mul on hea meel, et Juhan Partsi käitumine on näidanud, et me ei ohverda võimul olemise nimel oma põhimõtteid. Sellist erakonna esimeest me toetame. Missugune on aga esimehe järgmine samm? Kuidas haarata ohjad uues koalitsioonis? Kes peab need haarama? Kas erakonna esimehe ja peaministri positsioonid peavad ka edaspidi olema ühitatavad? Kuidas tõsta erakonna reitingut? Kuidas meie omavalitsusjuhid ja kultuuritegelased saavad erakonna viia valimisedule kohalike omavalitsuste valimisel? Need ja paljud teisedki küsimused vajavad vastamist ning selle arutelu algatamine võiks tulla erakonna esimehelt. Ma tahaksin sellel arutelul osaleda ning loodan uut hingamist meie erakonnas. Me vajame seda.

Uus hingamine oleks siis Suure Nädala võtmes meie erakonna Ülestõusmine. Kaotatud positsioonide tagasivõitmine ja oma lubaduste täitmine. Seda ei saa teha oma põhimõtteid unustades.

Avo Üprus
RP Kristlik Liit

Maal elavad respublikaanid on Tallinna uues poliitikas pettunud

Res Publica Valga osakonna juhatuse liige Rasmus Sütt (pildil) astub koos ligi 10 kaaslasega parteist välja, sest on vastu Keskerakonnaga ühteheitmisele Tallinnas. Tema eeskuju võib järgida veel mõnigi parteikaaslane.

«Üleeilsel koosolekul otsustas erakonnast lahkuda üle 10 inimese. Arvame, et see poliitika, mida

Ida-Virumaa piirkonna esimees Indrek Saluvee: «Mulle on laekunud vaid mõni erakonnast lahkuda soovija avaldus ja need pole seotud Tallinna ja Keskerakonnaga.» Ka Lääne-Eesti piirkonna tegevjuht Tiit Leier ütleb, et Tallinnas toimuv tekitab küsimusi. «Kuid seda, et erakonna liikmed nüüd uksi paugutal[illegible] või massiliselt välja

Valga noored ei lahkunud

5. märtsi Postimees ja SL Õhtuleht kirjutasid, nagu lahkuksid Valga Noored Konservatiivid Res Publicast. Tegelikult ei ole me kuhugi läinud ega lähegi. Valga klubis on meid üle 30, neist pidavaid kooskäijaid umbes pooled. Koos käime enamvähem kord kuus, valmistume kohalikeks valimisteks ning arutame riigis toimuvat.

Veebruaris-märtsis oli aktuaalseks teemaks Tallinnas toimuv, mis alguses kujutas meie jaoks suurt küsimärki. Info pärines suurelt jaolt ajakirjandusest ning aruteluteemaks kujunes, kuidas sobivad need vaated, millega erakonda tulime ning praegu toimuv. Arutelu käigus plärtsati välja ka idee, et kui Tallinna koalitsiooni muutusega saab alguse erakonna muutumine, siis astume välja. Tõsine lause, kuid üks asi on midagi omavahel rääkida, teine asi reaalselt teha. Tegemist ei olnud reaalse sammuga, vaid sellega, et sel ajal ei olnud meieni jõudnud ammendavat infot sellest, mis pealinnas toimub.

Et ajakirjandusse jõudis jutt, mis oli ainult seltskonna-sisene, oli meile suureks üllatuseks ning ajakirjanikule ei saanud ma ka väita, et me sellistel teemadel rääkinud ei oleks. See oli õppetund, et niisuguste juttudega peab olema ettevaatlik, sest konkurendid ainult niisuguseid asju meilt ootavadki.

Noored Konservatiivid on Valgas elujõulisemad kui kunagi varem. Meile on tulnud uusi liikmeid – märkimisväärne on näiteks Valgamaa õpilasomavalitsuse presidendi Elina Kisselevi liitumine, kes sai valitud ka piirkonna juhatusse. Meil on tugev punt, viimane üritus toimus kevadpühade ajal Otepää lähedal ning sellised üritused hoiavad meid veel rohkem koos.

Rasmus Sütt
Valga Noorte Konservatiivide esimees

Taas tööle tavavalijaga

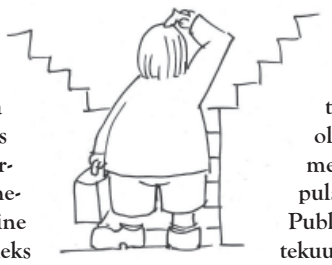

Mina isiklikult olen parempoolse koalitsiooni poolt, aga tundub, et Res Publica ja Reformierakonna vaheline läbisaamine ning koostöö oleks praegu äärmiselt komplitseeritud. Rahvaliit pole mulle kunagi meeldinud ning mingi sisetunne ei lase usaldada ka Keskerakonda. Sotsiaalliberaalid Mikser, Kreitzberg jt. on kahtlemata targad inimesed, kuid nad peaksid nähtavasti mingil moel organiseeruma.

Seepärast on minu arvates ehk mõistlikum opositsiooni minna ning konstruktiivse ja asjaliku tegutsemisega taastada valimisteks erakonna populaarsus. Ka see opositsiooni-kogemus tuleb kasuks! Tulevikus vaataks rohkem koostööle Isamaaliiduga. Möödub aeg ning kindlasti paranevad suhted ka Reformierakonnaga.

Las Reformierakond teeb praegu koalitsiooni Keskerakonnaga ja Rahvaliiduga! Parlamendivalimisteni on piisavalt aega, et need erakonnad kaotaksid toetust. Ansip ei ole paljude inimeste jaoks populaarne, ka Res Publicasse mittekuuluvate jaoks. Lihtsalt Reformierakond on suutnud laveerida ja paljudest raskustest „puhtalt välja tulla“ – aga seda sageli teiste arvel.

Meie aga peame taas tegema tugevat tööd tavavalijaga, mis mingil hetkel pärast võimuletulekut on nõrgenenud. Valimiseelseid rõhuasetusi ja loosungeid võiks arutada ka erakonna-siseselt, enne kui kasutama hakata.

Arvan, et Juhan Parts peaks edasi töötama erakonna esimehena, kuid on vaja tööd teha imagoga! Ta on tubli, printsipiaalne ja konkreetne, aga vahel võiks olla sõbralikum ja ladusama jutuga, vesteldes nalja teha jne. Imagoloogid - tööle!

Andrus Freienthal, Tamsalu

UUED JUHID

Piirkonna üldkogudel valitud uued juhatused

Võrumaa (18. märts): Rein Ansip, Tõnu Jõgi, Kurmet Müürsepp, Tiit Niilo, Aivar Nurk, Ülle Puustusmaa ja Siiri Toomik. Piirkonna esimeheks valiti tagasi Urvaste vallavanem Kurmet Müürsepp.
Valgamaa (10. märts): Veiko Ardel, Kristo Ausmees, Jaanus Barkala, Elina Kisselev, Vello Lips, Monika Rogenbaum, Kalle Vister
Põlvamaa (24. märts): Koit Jostov, Leander Konks, Leo Kütt, Raul Lusti, Einar Mitt, Liina Palu, Arne Tilk
Lääne-Virumaa (27. märts): Allan Alt, Alari Kirt, Margo Klaasmägi, Anne Nõgu, Marko Pomerants, Ain Suurkaev, Urmas Tamm. Esimeheks valiti Kadrina vallavanem Ain Suurkaev.
Läänemaa (1. aprill): Teet Kallasvee, Ülla Paras, Olev Peetris, Aarne Taal, Kai Tennisberg, Triin Toompuu, Guido Ulejev. Esimeheks valiti tagasi Haapsalu linnapea Teet Kallasvee.
Ida-Virumaa (2. aprill): Airi Alumets, Ants Eskel, Peeter Kaldur, Ilmar Köök, Lennart Lepajõe, Mehis Luus, Andrei Ojamäe, Indrek Saluvee, Tiiu Toom
Pärnumaa (2. aprill): Ülar Abel, Karoli Hindriks, Tiivi Liibert, Külvar Mand, Andres Metsoja, Krista Nõmm, Peeter Saunpere, Siim Suursild, Mari Suurväli, Ela Tomson, Aivar Õun.
Viljandimaa (2. aprill): Alar Karu, Pjotr Krjutškov, Lembit Kruuse, Kati Kuusk, Arvo Maling, Andres Rõigas, Jaak Sulg
Narva (3. aprill): Nikolai Golubev, Jelena Kruglova, Sergei Missenjov, Ants Pauls, Vladislav Ponjatovski, Dmitri Prijomõsev, Anna Raihtsaum, Vladimir Tarahtin, Elle Välja, Daniil Salnikov, Alla Savtsukova
Järvamaa (5. aprill): Tarmo Alt, Andres Jalak, Irina Kaljusaar, Jaago Kuriks, Enn Lehtpuu, Aivar Murumaa, Jaanus Nilp, Tiina Oraste, Siiri Pilv, Veljo Tammik, Väino Tippi
Harjumaa (7. aprill): Andrus Braunbrück, Toivo Kratt, Piret Maasik, Rein Madissoon, Priit Põldmäe, Henn Pärn, Rein Riga, Kalmer Saar, Rein Saarma, Meelis Zujev, Valdis Toomast. Esimeheks valiti Riigikogu liige Henn Pärn.
Tallinn (9. aprill): Diana Ingerainen, Helve Nõmm, Tõnis Palts, Indrek Raudne, Oleg Rebane, Kaupo Reede, Siim Roode, Erik Sandla, Sven Sester, Merle Tambur, Indrek Varik

Eesseisvad üldkogud: Raplamaa (19.04), Jõgevamaa (20.04), Tartumaa (28.04), Tartu (26.04), Saaremaa (29.04)

Tallinna osakondade uued esimehed

Tallinnas toimusid märtsis osakondade üldkogud, kus valiti uued juhatused ja esimehed. Uute esimeestena asuvad tööle Mustamäel Anneli Entson ja Kristiines Andreas Kaju. Teistes osakondades valiti tagasi senine esimees: Haaberstis Erik Sandla, kesklinnas Merle Tambur, Lasnamäel Helve Nõmm, Nõmmel Siim Roode, Pirital Vello Rehkalt ja Põhja-Tallinnas Raivo Kokser.